

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет суспільно-гуманітарних наук
Кафедра всесвітньої історії
Кафедра історії України

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи

Наталія ВІННІКОВА

«вересня» 2023 р.

**ПРОГРАМА ПРАКТИКИ
НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКОЇ**

для аспірантів

спеціальності 032 Історія та археологія

освітнього рівня третього (освітньо-наукового)

освітньо-наукової програми «Історія та археологія»

Київ – 2023

Розробник: Срібняк Ігор Володимирович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Факультету суспільно-гуманітарних наук.

Розробник: Гедьо Анна Володимирівна, доктор історичних наук, завідувач кафедри історії України Факультету суспільно-гуманітарних наук.

Програму практики розглянуто і затверджено на засіданні Вченої ради
Факультету суспільно-гуманітарних наук
Протокол від «21» вересня 2023 року № 3_
Секретар Р. Мартин Руслана МАРТИЧ

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри історії України та
кафедри всесвітньої історії

Протокол від «20» вересня 2023 року № 2_
Завідувач кафедри Анна Гедьо Анна ГЕДЬО
Завідувач кафедри Ігор Срібняк Ігор СРІБНЯК

Програму погоджено з гарантом ОНП «Історія та археологія»

20 вересня 2023 р.

Гарант ОНП «Історія та археологія» Віталій Андрєєв Віталій АНДРЕЄВ

Програму практики перевірено

« 21 » вересня .2023 р.

Завідувач аспірантури, докторантури Ілона Тригуб Ілона ТРИГУБ

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

ПРАКТИКА НАУКОВО-ВИКЛАДАЦЬКА

1. Опис практики

Найменування показників	Характеристика практики за формами навчання	
	денна	заочна
Вид практики	Науково-викладацька	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / тижнів	6 / 4	
Рік навчання	3	3
Семестр	5	5
Обсяг кредитів	6	6
Обсяг годин	180	180
Форма семестрового контролю	залік	

2. Бази практики

Організатором практики аспіранта є випускова кафедра аспіранта.
Базою для проходження практики є: кафедра, на якій працює керівник або випускова кафедра.

3. Мета та завдання науково-викладацької практики

Мета: Поглиблення і розширення комплексу професійних компетентних та якостей аспірантів, необхідних для майбутньої самостійної науково-педагогічної діяльності.

Завдання:

- застосування теоретичних знань із історичних дисциплін у вирішенні конкретних педагогічних завдань та ситуацій;
- формування фахових історичних та методичних умінь викладання відповідних навчальних дисциплін у системі вищої школи;
- вироблення умінь організації основних форм навчання у вищій школі, застосування сучасних технологій і методик навчання;
- формування умінь професійного і педагогічного спілкування зі студентською аудиторією;

-набуття досвіду викладацької роботи, морально-етичних якостей викладача вищої школи, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності, потреби в самоосвіті;

-набуття умінь організації основних форм навчання у вищій школі, застосування сучасних технологій і методики навчання;

-набуття досвіду викладацької роботи, індивідуального творчого стилю педагогічної діяльності.

ЗК 2 Здатність до розуміння сучасної методології історичної науки; здатність до застосування методів наукового пізнання; проведення науково-дослідної діяльності; розробка та впровадження дослідницьких проектів, start-up; методологічно та технологічно грамотне здійснення наукового дослідження, інтерпретація його результатів; ефективно висвітлення та поширення знань щодо наукових досліджень та інновацій, використання положень нормативно-правової бази сфери вищої освіти та дотримання норм наукової етики під час дослідницької діяльності.

ЗК 3 Здатність до наукового пошуку; володіння методологією і методами експерименту; сформованість особистісно значущих якостей дослідника; визначення мети, завдань, стратегії науково-дослідної діяльності; генерування нових ідей, створення та інтерпретація нових знань відповідно до теми наукового дослідження; розуміння та використання положень нормативно-правової бази наукових досліджень та наукової діяльності.

ЗК 4 Здатність до використання зарубіжного досвіду в реалізації завдань власного дослідження; здатність до підготовки та оформлення індивідуальних і колективних грантових заявок, участь у міжнародних наукових проектах; користування іншомовними інформаційними ресурсами, які знаходяться у відкритому доступі наукометричних баз, та самостійна підготовка наукових публікацій до друку у зарубіжних виданнях.

ФК 1 Здатність оперувати науковою термінологією та вибудовувати ієрархію наукових понять за рівнями їх узагальнення; розуміти системність, взаємозв'язок та цілісність історичних явищ і процесів; орієнтуватися у з сучасних нормативно-правових документах, тенденціях історичної науки в Україні; аналізувати історичні процеси у ретроспективі; узагальнювати та продукувати інноваційний досвід у власних дослідженнях.

ФК 2 Знання основних історичних процесів та подій усіх континентів від давнини та їх взаємозв'язок, сучасні дискусії на цю тему та напрями дослідження.

ФК 3 Здатність організовувати, планувати власну наукову та викладацьку діяльність; розуміти гносеологічні основи діяльності; адекватно застосовувати наукові методи для виконання завдань власного дослідження; використовуючи існуючі, модифікувати та створювати методи, технології для виконання завдань дослідження, перевіряти їх ефективність; впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології для реалізації наукового задуму дослідження.

ФК 9 Здатність до різних видів історичного аналізу (історико-логічний, компаративний, ретроспективний); опрацювання джерельної бази дослідження; адаптація та застосування ідей видатних істориків та науковців у сучасну

дослідницьку практику.

ФК 11 Здатність до неперервної професійної освіти; розробка науково-методологічного та науково-методичного супроводу фахової професійної підготовки.

ФК 13 Здатність до аналізу особливостей соціокультурного середовища та специфіки соціально-економічних, суспільно-політичних і соціокультурних процесів, що є підґрунтям розвитку культурної компетентності особистості.

ФК 14 здатність до визначення завдань, методів історичного дослідження, використання сучасного наукового апарату, збирання, оцінювання інформації з історії; презентація рішень.

4. Результати проходження науково-викладацької практики

ПРН 1 Здатність до критичного мислення, розуміється в широкому колі світоглядних питань, специфіці наукової діяльності вченого-дослідника; застосовує принципи історичної науки; здатен до формування дослідницького поля, заснованого на сучасній науковій парадигмі у власній науковій діяльності. Усвідомлює загальнолюдські цінності та цінності університетської спільноти.

ПРН 2 Вміння застосовувати методи наукового пізнання, проведення науково-дослідної діяльності, розробляє та впроваджує дослідницькі проекти, здійснює наукове дослідження та інтерпретує його результати, ефективно висвітлює, поширює знання щодо наукових досліджень, дотримується норм наукової етики під час дослідницької діяльності.

ПРН 4 Здатність визначати загальні основи інтернаціоналізації, що відображають ідею відкритості науки та освіти в сучасному світі; здійснює підготовку і публікації наукових статей у виданнях, що включені до наукометричних баз даних та у міжнародні рецензовані видання; оформлює індивідуальні і колективні грантові заявки, а також проектні заявки для участі у програмах академічної мобільності.

ПРН 5 Досконале вміння використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології та програмні продукти у наукових дослідженнях; створювати презентації та ефективно використовувати мультимедійні технології, програмне забезпечення для виконання науково-дослідницьких завдань.

ПРН 6 Навички комунікації англійською мовою для забезпечення ефективної професійної взаємодії, підготовки апікаційних форм іноземною мовою; застосовує іноземну мову в самоосвітній діяльності.

ПРН 7 Аналітичні навички в галузі історичного пізнання, генерує нові ідеї на засадах лідерства-служіння; здійснює проектування наукової роботи, визначає проблематику, гіпотезу, мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження, складає робочий план теоретичного та експериментального дослідження у сфері історії; впроваджує новітні технології у власну дослідницьку діяльність; ефективно використовує професійні дослідницькі навички.

ПРН 8 Навички аналізу процесів в історичній ретроспективі; застосовує компаративний аналіз щодо вивчення актуальних проблем історичної науки

зарубіжному та вітчизняному контекстах; виявляє громадянську ідентичність | при узагальненні та інтеграції інноваційного досвіду у власних дослідженнях.

ПРН 9 Здатність до моніторингу та критичного аналізу джерел інформації відносно досліджуваної проблеми; пошуку джерел наукової та фактичної інформації; користування бібліотечними фондами (традиційними і електронними), наукометричними базами; встановлення інформаційної цінності джерела шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами; професійне володіння основними методами, способами і засобами набуття, зберігання, обробки інформації.

ПРН 13 Знання методів наукових досліджень та вміння їх використовувати на належному рівні; вміння розшукувати, опрацьовувати, аналізувати та синтезувати отриману інформацію (наукові статті, науково-аналітичні матеріали, бази даних тощо).

ПРН 15 Здатність використовувати інструменти інших гуманітарних, природничих наук за необхідності вирішення завдання дослідження.

5. Структура науково-викладацької практики

Науково-викладацька практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є компонентом професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності та являє собою вид практичної діяльності аспірантів щодо здійснення навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти, включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності студентів, наукову та науково-методичну роботу.

Науково-викладацька практика має дві частини: наукову (аналітичну) та викладацьку, кожна з яких містить певний розподіл годин та завдань.

Етапи практики та види діяльності аспірантів	Розподіл годин між видами робіт
Етап 1 Установча конференція у форматі засідання кафедри з науково-викладацької практики (отримання завдань, рекомендацій та форми звітності).	2
Етап 2. Наукова практика	87
1) Опрацювання джерелознавчої бази та підготовка матеріалів для наукової статті	30
2) Подання статті до друку	40
3) Підготовка доповіді та участь у конференції	17
Етап 3. Викладацька практика	87
1) Відвідування лекцій, семінарських/практичних занять викладачів	35
2) Планування, викладання та аналіз результатів власної професійної діяльності (проведення лекційних занять, семінарських занять, розробка завдань для самостійної роботи студентів)	52
Етап 4. Підбиття підсумків практики	4
Підготовка та подання звіту про проходження практики	2
Обговорення проведення навчальних занять з викладачами випускової кафедри, презентація результатів практики на кафедрі-базі практики	2
Разом	180

6. Зміст науково-викладацької практики

6.1 Особливості організації та проведення практики

Науково-викладацька практика аспірантів передбачає такі види діяльності:

1. Аналіз світових освітніх новацій викладання історії.

2. Вивчення досвіду викладання історичних дисциплін провідних викладачів-істориків Університету та інших академічних та науково-дослідницьких установ історичного спрямування.

3. Розробка плану та змісту навчальних занять з урахуванням набутих знань, методична робота з дисциплін історичного спрямування.

4. Самостійне проведення навчальних занять з історичних дисциплін (семінарів, практичних занять, лекцій).

5. Участь в оцінюванні якості різних видів робіт колег-аспірантів.

6. Індивідуальна робота зі студентами, участь у роботі студентських наукових гуртків, керівництво науковими студентськими дослідженнями історичного спрямування.

7. Розробка дидактичних матеріалів до занять, участь у позааудиторних заходах, надання індивідуальної допомоги студентам.

6.2 Завдання аспірантів під час проведення практики

Науково-викладацька практика аспірантів передбачає такі види діяльності:

1. Вивчення досвіду викладання провідних викладачів Університету під час відвідування аудиторних занять з навчальних дисциплін.

2. Розробка плану та змісту навчальних занять, методична робота з дисципліни.

3. Самостійне проведення навчальних занять з дисципліни (семінарів, практичних занять, лекцій).

4. Індивідуальна робота зі студентами, керівництво науковими студентськими дослідженнями.

5. Ознайомлення з інформаційними, довідковими, реферативними виданнями з проблеми дослідження.

6. Написання оглядового реферату з теоретичної частини дисертаційного дослідження.

7. Участь у науково-дослідній роботі кафедри (допомога у підготовці до видання збірників наукових праць, у підготовці і проведенні наукових конференцій тощо).

8. Виступи з доповідями на засіданні кафедри (наукових конференціях молодих вчених, науково-практичних конференціях Університету).

9. Підготовка і написання статті або тез наукової доповіді спільно з науковим керівником дисертаційного дослідження;

6.3. Обов'язки аспірантів під час проходження практики

1. Під час установчих зборів (до початку практики) ознайомитись з Наказом про проведення практики.

2. Своєчасно прибути на установчі та звітні збори.

3. Одержати від керівника Програму практики, консультацію щодо форм звітності та оформлення необхідних документів.

4. Ознайомитись із правилами техніки безпеки, охорони праці, внутрішнього трудового розпорядку праці та пунктуально дотримуватися їх.
5. У повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені Програмою практики.
6. Своєчасно оформити звітну документацію.
7. Захистити звіт про проходження практики.

6.4. Обов'язки керівників практики

1. Ознайомити аспірантів із Програмою практики, її метою, завданнями, критеріями оцінювання результатів, вимогами до звіту з практики.
2. Здійснювати контроль за своєчасним прибуттям аспірантів для проходження практики, за виконанням ними Програми практики.
3. Надавати аспірантам методичну допомогу під час виконання завдань практики.
4. Здійснювати контроль умов праці і побуту аспірантів на базі практики, проведення з ними необхідного інструктажу з охорони праці та техніки безпеки.
5. Брати участь в установчих та звітних зборах.
6. Оцінити результати проходження аспірантами практики.

6.5 Підбиття підсумків практики.

1. Обговорення проведення навчальних занять з викладачами випускової кафедри музикознавства та музичної освіти.
2. Представлення матеріалів конференцій та друкованих публікацій.
3. Презентація результатів практики на кафедрі-базі.

7. Контроль навчальних досягнень аспіранта

Основними звітними документами проходження науково-викладацької практики аспіранта є письмовий звіт з переліком діяльності та виконаної роботи.

7.1. Система оцінювання навчальних досягнень аспірантів Денна та заочна форма (частина практики «наукова»)

Вид діяльності аспіранта	Максимальна к-сть балів за одиницю	Кількість балів	
		одиниць	балів
Опрацювання джерелознавчої бази для наукової статті (10 позицій джерел)	20	1	20
Підготовка матеріалів для статті	60	1	60
Подання статті до друку	20	1	20
Разом			100
Форма контролю	Залік		

Денна форма (частина практики «викладацька»)

Вид діяльності аспіранта	Максимальна к-сть балів за одиницю	Кількість балів	
		одиниць	балів
Відвідування лекцій викладачів	1	5	5
Відвідування семінарських/практичних занять	1	5	5
Проведення лекційного заняття	10	4	40
Проведення семінарського/практичного заняття	10	3	30
Розробка завдань для самостійної роботи студентів/модульного контролю/ розробка елементів електронного навчального курсу/інші завдання	5	4	20
Разом			100
Форма контролю	Залік		

Заочна форма (частина практики «викладацька»)

Вид діяльності аспіранта	Максимальна к-сть балів за одиницю	Кількість балів	
		Кількість одиниць	Кількість балів
Відвідування лекцій викладачів	5	2	10
Відвідування семінарських/практичних занять	5	2	10
Проведення лекційного заняття	10	2	20
Проведення семінарського/практичного заняття	10	2	20
Розробка завдань для самостійної роботи студентів/модульного контролю/ розробка елементів електронного навчального курсу/інші завдання	8	5	40
Разом			100
Форма контролю	Залік		

7.2 Форми проведення семестрового контролю

Семестровий контроль здійснюється у формі звіту шляхом виведення спільної оцінки за дві частини практики.

Звіт підписується і затверджується керівником практики (науковим керівником) та подається у термін, встановлений кафедрою.

7.3 Критерії оцінювання

Підсумки практики підбиваються на останньому засіданні кафедри, яке передре дату закінчення науково-викладацької практики.

Критеріями оцінки є:

- Успішність виконання аспірантом індивідуальних завдань практики.
- Дотримання аспірантами етичних правил, правил внутрішнього розпорядку закладів вищої освіти.
- Власна активність, ініціативність аспіранта у процесі виконання завдань практики.
- Повнота, логічність і досконалість звіту про проходження практики.
- Якість, коректність, теоретична грамотність і практична цінність наданих методичних матеріалів.

Оцінка процесу проходження практики аспірантів керівником є рекомендаційною. Підсумкову оцінку надає кафедра на основі виступу аспіранта та представлених звітних матеріалів, засвідчених керівником практики.

8. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Положення про організацію та проведення практики аспірантів Київського університету імені Бориса Грінченка. URL: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/apirantam/polozh_prakt_2019.pdf
2. Положення про ЕНК: порядок створення, сертифікації та використання у системі е-навчання Київського університету імені Бориса Грінченка (зі змінами). URL: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/vdd/documenty/rozdil_7/nakaz_31_8_08.05.2019.pdf
3. Хоружа Л. Л. Морально-етичні принципи та норми наукової діяльності // Вища школа, 2015. № 6. С.9-19.
4. Ковалів Ю. Абетка дисертанта: Методологічні принципи написання дисертації: посібник / Юрій Ковалів. – К.: Твім інтер, 2009. – 460 с.

Додаток

Факультет суспільно-гуманітарних наук

ЗВІТ

про проходження _____ практики
вид практики

_____
(ППП аспіранта)

_____
(ППП керівника, науковий ступінь, вчене звання)

За період практики було здійснено:

№	Зміст тем/видів діяльності за етапами практики	Звітність (стаття, участь у конференції тощо)	Кількість балів за виконання
	Загальна кількість балів:		

Підсумкова оцінка: _____

“ _____ ” _____ 20__ р.

Аспірант _____
(підпис)

Керівник _____
(підпис)

Звіт затверджено на засіданні кафедри

_____
Протокол № _____ від “ _____ ” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис)